

FOTO: SASKIA VANDERSTICHELE

Het atelier van Patrick Keulemans ligt in de schaduw van The White House Gallery midden een groot park in Lovenjoel. Het is niet bepaald een klein uitgevallen schuurtje, eerder een stevige loods. Toch lijkt hij al wat plaatsgebrek te hebben. Het kan ook niet anders, de man is voortdurend aan het werk en heeft een groot productievermogen.

PATRICK KEULEMANS

Taal en de betekenis van beelden

MOEILIKHEDEN VORMEN UITDAGINGEN Patrick Keulemans (°1958) geeft al 28 jaar les in Luca Brussel. Hij geeft er grafische vormgeving en gaat soms wat verder. “Ik wil hen laten nadenken over het concept, ik wil hen duidelijk maken dat het verder gaat dan alleen maar een mooie vormgeving, dat het ook over inhoud gaat.” Hij begeleidt zijn studenten ook in driedimensionale vormgeving en laat hen bijvoorbeeld hun werk in een tentoonstelling presenteren met zelf ontworpen meubels en verlichting. Patrick Keulemans: “Dat geeft die jongelui een ontzettende boost, een stimulans waar de andere afdelingen met grote ogen naar kijken.” Het is duidelijk: hij houdt van lesgeven, hij houdt van zijn job.

Keulemans mag dan wel een ruime ervaring hebben in de vormgeving, hij is nog jong te noemen in de kunst. Hij vindt zichzelf een designer die de grens opzoekt met het artistieke. Het is een tendens die we in de kunstwereld wel meer kunnen vaststellen. Kunstenaars en vormgevers die elkaar vinden, elkaar beïnvloeden en soms tot verrassende resultaten komen.

Patrick Keulemans is pas in 2009 zogenaamd ‘vrij werk’ gaan maken. Het heeft quasi altijd met taal te maken. Een aantal jaren geleden had hij aan de computer een black out en hij was te rade gegaan bij een neuroloog. Die stelde vast dat hij dyslectisch is. Dat was meteen een verklaring voor de leermoeilijkheden in de taalvakken tijdens zijn humaniora. “Ik kan bij een teveel aan prikkels alles niet verwerkt krijgen en dan blokkeer ik. Daarom leef ik ook wel redelijk alleen; zodat ik dat een beetje zelf kan bepalen.” Desondanks (of is het juist daarom?) intrigeert taal en communicatie hem bovenmate. Zijn kunst is vooral communicatie.

Moeilijkheden kunnen interessante uitdagingen vormen. Bij Keulemans stimuleren ze hem tot allerlei associatieve

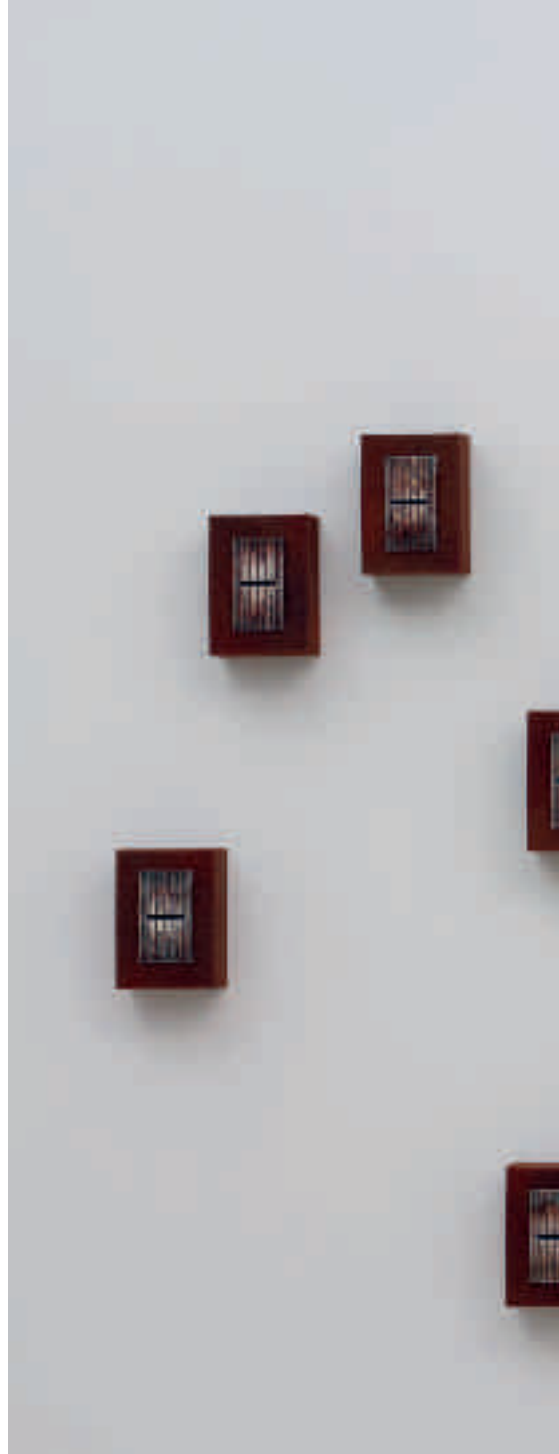

Patrick Keulemans, *The copy paste society*, 2015, 79 x 53,5 x 12,5 cm (5 x), perkament, leder, glas, acrylverf, witte acrylinkt en populierenmultiplex

gedachten en redeneringen, tot een overvloed aan denkpistes die hij zonder schroom kan bewandelen. En die gedachtegangen blijven niet zonder enig plastisch gevolg. Ze vinden hun weg in een onafgebroken stroom van werken. Hij is kritisch, hij stelt vragen, hij geeft commentaar, maar hij doet dat op een geheel eigenzinnige en zeer visuele manier.

OVER KOPIËREN EN REFEREREN Naar aanleiding van het dispuut enkele jaren geleden rond de foto van een politicus, die door Luc Tuymans in een schilderij werd verwerkt en de vraag rond plagiaat die hierbij werd gesteld, reageerde Patrick Keulemans met het werk *The copy paste society* uit 2015. Het internet geeft ons volop toegang tot teksten en beelden. Met een paar muisklikken nemen en verspreiden we woorden en beelden, die niet noodzakelijk onze woorden en beelden zijn. Wat doet Keulemans? Hij neemt de onderhuid van een koe die tot een soort perkament is bewerkt, weekt ze zodat het weer soepel en handelbaar wordt en ponst er met het nodige geduld talloze ronde stukjes uit. Het geponste vel zal daarna als een sculpturaal element in de ruimte getaleerd worden en krijgt de zowel eenvoudige als veelzeggende titel *Cut out*. De stukjes perkament worden, verhoogd met een stukje leder, aangebracht op een glasplaat zodat er enig reliëf ontstaat. De glasplaat zelf is witgekalkt met ronde uitsparingen voor de tekst. Het geheel wordt heel netjes en professioneel gepresenteerd in een houten box, vijf in getal, mooi beschermd door glas aan beide zijden. In één van die boxen is te lezen: “672 dots without copying John Baldessari.” Dat zinnetje wordt telkens herhaald in een raster van 672 punten. Is dat bezigheidstherapie of wil Patrick Keulemans hiermee iets vertellen?

Patrick Keulemans, *Een jaar lang schreef ik je wekelijks na middernacht*, 2011,
47,5 x 135 cm, kunststof buisjes, leds en wol

Patrick Keulemans, *The postman*, 2017, 10,5 x 7,5 x 5,2 cm (120 x), schuimrubber, kleurpigmenten, plastic en acrylverf

Een repetitieve handeling kan als zeer rustgevend en kalmerend worden ervaren. Dat kan voor Patrick Keulemans wellicht een methode zijn om de toevloed aan gedachten en associaties te bemeesteren, om zich intens te concentreren op juist datgene wat hij aan het doen is. Het is natuurlijk ook een zeer originele manier om met de problematiek van het kopiëren om te gaan. Met *The copy paste society* refereert hij heel expliciet naar een werk dat de Amerikaanse kunstenaar John Baldessari (°1931) maakte in 1971. In zijn mooiste handschrift schreef die een quasi eindeloze reeks van

dezelfde regel: “I will not make any more boring art.” Het werk roept bij velen de herinnering op aan de strafregels die de meester of de juffrouw ons destijds liet neerpennen. De kunst van Baldessari is niet zelden gespeend van enige humor en net daarom au sérieux te nemen. Al de boxen van *The copy paste society* alluderen dus op dezelfde problematiek. Eentje verwijst bijvoorbeeld naar de Brit Damian Hirst (°1965) en zijn schilderijen met kleurrijke cirkelpatronen. Patrick Keulemans heeft ze vervangen door namen van druggerelateerde chemicaliën die Hirst als

Patrick Keulemans, *Seven spreads before 'L'origine du monde' by Gustave Courbet*, 2017, 90 x 60 cm, ingebrand perkament en schoensmeer

titels voor zijn werken gebruikt. Ook de drie andere boxen verwijzen naar kunstenaars die het punt als beeldelement in hun werk gebruiken: Roy Lichtenstein, Atsuku Tanaka en Yayoi Kusama.

Het werk van Keulemans refereert inderdaad niet zelden naar dat van andere kunstenaars; van Van Gogh tot Broodthaers, van Courbet tot Cadere. Enige kennis van wat er omgaat in de kunstwereld kan helpen bij de interpretatie van het oeuvre dat hij ondertussen heeft opgebouwd.

DE POSTBODE EN DE BRIEF Een andere terugkerende thematiek is communicatie en sociale media. Patrick Keulemans speelt met de oppervlakkigheid en het extreem voorbijgaande van die technische middelen waarmee we zoveel communiceren dat we vergeten in gesprek te gaan, te luisteren en te praten. We consumeren zowel de middelen als de boodschappen. De tablets en smartphones volgen elkaar op met telkens een groter vermogen, nieuwere mogelijkheden en applicaties. Het werk *The postman* wijst ons op die andere, tragere vorm van communicatie: de brief. Het werk

“Ik kan bij een teveel aan prikkels alles niet verwerkt krijgen en dan blokkeer ik. Daarom leef ik ook wel redelijk alleen; zodat ik dat een beetje zelf kan bepalen.

bestaat uit meer dan honderd kleine boxen en is zo opgesteld dat er een verdichting optreedt naar het midden toe, zoals in een dorp of stad de huizen dichter tegen elkaar geschaard zijn in het centrum.

Het schrijven als zodanig komt dan weer aan bod in een heel aantrekkelijk en poëtisch werk dat bij voorkeur functioneert in een ietwat duistere ruimte. *Een jaar lang schreef ik je wekelijks na middernacht* bestaat uit een reeks transparante schrijfstiften die refereren naar de ganzenveer en kleurrijk en sober oplichten in het duister.

Ook religie laat Patrick Keulemans niet onberoerd. Bij deze kunstenaar leeft de vraag hoe de wereld er zou uitzien zonder de godsdiensten. Het is uiteraard een hypothetische vraag, misschien de moeite waard om even over te fantaseren, maar ze leidt natuurlijk naar een diepere reflectie over de impact van de diverse wereldgodsdiensten en hun 'heilige' boeken op ons persoonlijk leven vandaag, ongeacht of je nu gelovig bent of niet. Zijn werk trekt niets of niemand in het belachelijke, hij stelt vragen, hij observeert met een kritische blik.

TEKST EN DIALOOG In het werk van deze kunstenaar en dyslecticus spelen teksten dus een grote rol. In de inkomhal van het woon- en cultuurcomplex New Zebra, onderdeel van de 'Zebrastraat' in Gent, is permanent een werk van hem te zien. In *Hermetic* heeft hij twee fragmenten uit het laatste hoofdstuk van *Ulysses* van James Joyce verwerkt. Het is een tekst die tot de wereldliteratuur behoort, maar die niet uitblinkt door leesbaarheid, doordat de schrijver geen gebruik maakt van leestekens. Voor Keulemans is dit al helemaal een quasi onoverkomelijke opgave, zo lijkt het wel. De kunstenaar heeft de twee fragmenten tekst gevat in twee grote stukken leer, iets wat alweer naar perkament verwijst als eeuwenoude drager van geschreven boodschappen. De teksten zijn erin aangebracht als in afzonderlijke punten gevatte letters zonder enige spatie tussen de woorden. Het wordt de lezer dus nog een graadje moeilijker gemaakt dan het al was. Wie het werk vluchtig bekijkt, zal wellicht niet eens de indruk hebben dat hier een tekst is afgedrukt. Keulemans benadrukt met een redelijk eenvoudige, maar zeer arbeidsintensieve ingreep de complexiteit van het boek.

In zijn jongste dubbeltentoonstelling in de White House Gallery in Lovenjoel en in de Zebrastraat te Gent kwam Patrick Keulemans ook naar buiten als een pleitbezorger voor de dialoog. Het belang van de ontmoeting kan hij niet genoeg benadrukken. Voor het werk *Conversations* heeft hij een groene vlag ontworpen, groen als de kleur van de hoop. Op de vlag staan 195 witte punten in een cirkelformatie, als symbool voor de evenvele staten die onze planeet momenteel rijk is. De punten zijn niet gewoon punten, als je ze wat van naderbij bekijkt blijken het gestileerde tekstballonnetjes te zijn. De vlaggen hangen verspreid over de site als voor een feest, maar ze hangen ook aan een aantal naar elkaar toe neigende vlaggenstokken die een soort tipi vormen. Het is een uitnodiging om met elkaar te praten, een uitnodiging niet enkel naar ons, zeker ook naar hen die ons 'leiden'.

–
DAAN RAU

INFO Publicaties over het werk van Patrick Keulemans: *One sea, one language*, 2012 – *Thoughts under construction*, 2016 – *An enumeration*, 2017 – **WEBSITE** www.patrickkeulemans.be, www.thewhitehousegallery.be, www.zebrastraat.be/cultuur

Patrick Keulemans, *Hermetic (final chapter of 'Ulysses' by James Joyce)*, 2015,
157 x 85 cm en 164 x 73 cm, leder

